

Omaishoitajaliiton syyskokouksen 9.10.2019 kannanotto, joka on käsitelty liiton hallituksessa 18.9.2019.

Omaishoitajaliitto vaatii:

Työikäiset omaishoitajat näkyviin sote- ja sotu-uudistuksissa

Riittävästi tuettu omaishoito auttaa järjestämään hoivaa tarvitseville. Sote- ja sotu-uudistuksissa on otettava huomioon erityisesti työikäisten omaishoitajien tarpeet työelämän ja omaishoidon yhteensovittamisessa.

Ikääntyvien määrän kasvu lisää väistämättä hoivan tarvetta. Perheenjäsenet ja läheiset joutuvat hoitovastuuseen enenevässä määrin. Tukemalla omaishoitoa voidaan edistää eri ikäisten apua ja tukea tarvitsevien henkilöiden kotona asumista.

Työelämän joustot käyttöön

Työterveyslaitoksen tutkimuksen mukaan yli 700 000 työikäistä henkilöä huolehtii läheisestään Suomessa. Asia koskettaa suoraan tai välillisesti jokaista meistä. Työelämässämme on tunnistettava omaishoitajuus elämänvaiheena ja rakennettava siihen työpaikkakohtaisesti mahdollisuuksia.

Työssäkäynnin ja omaishoidon yhteensovittamista edistävät eri ikäisille monipuolisesti tarjottavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, mm. laadukkaat kotipalvelut ja toimivat kuljetuspalvelut. Esimerkiksi joustoilla, kuten liukuvalla työajalla ja etätöyratkaisuilla, voidaan edistää omaishoitomahdollisuuksia. Myös yllättävät, omaishoidosta aiheutuvat tilanteet pitää huomioida työn joustoissa. Tärkeintä on tahtotila tukea omaishoitoa.

Kaikissa työtehtävissä joustot eivät kuitenkaan onnistu. Siksi työsopimus- ja sosiaaliturvajärjestelmämme tulee kompensoida omaishoidon aiheuttamia ansioiden menetyksiä pienituloisille henkilöille. Tämä olisi kannattavaa, koska omaishoitaja vähentää raskaamman hoidon käyttöä ja yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia.

Suomessa ei ole esimerkiksi Ruotsin mallin mukaista saattohoidon vapaata. Kotisairaala hoitaa saattohoitovaiheessa kotona, mutta rinnalle tarvitaan läheistä mahdollistamaan hoito kotioloissa. On myös inhimillistä saada läheinen vierelleen elämän loppuvaiheessa: ikääntyvälle henkilölle yleensä joko puoliso tai oma työikäinen tytär tai poika.

Sosiaaliturvaa toimeentulon varmistamiseksi

Osa omaishoitajista joutuu jäämään pois ansiotyöstä tai luopumaan yritystoiminnasta, jotta läheisen hoito onnistuu. Seurauksena on omaishoitajalle itselleen heikompi sosiaaliturva esimerkiksi sairastuessa. Sotu-uudistuksen tarkastelun tulisi ulottua myös tällaisiin elämänvaiheisiin.

Omaishoitajaliitto painottaa, että sote-palveluiden järjestäjä tarvitsee isommat hartiats, palveluiden tehostamista ja niiden kohdentamista hoivapalveluihin – laitoksissa ja avohoidossa. Lisäksi tarvitaan läheisiä. Heidän on voitava luottaa, että he saavat tukea ja palveluita ja että omaishoitotilanne ei aiheuta heille kohtuutonta taloudellista taakkaa. Kun läheisen toimintakyky heikkenee ja omaishoito muuttuu hyvin vaativaksi tai kun omainen ei voi enää hoitaa, tarjolla on oltava asianmukainen pitkäaikaishoitoratkaisu.